

RECENZE

Emil Višňovský: *Človek by mal žiť v záhrade*, Bratislava: Kalligram 2010, 240 s.

Bratislavské nakladateľstvá Kalligram pokračuje vo vydávaní knížek filozofických esejí predných slovenských filozofů. Profesor bratislavské Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Emil Višňovský v knížke *Človek by mal žiť v záhrade* soustredil své texty z let 1996–2009, ktoré v té dobe vychádzali v odborných i kultúrnych časopisoch a vedeckých zborníkoch. Ve troch častiach (O kultúre, O živote a O filozofii) filozoficky reflektuje dobová témata, prekračuje často prekvapivo úzke filozofické zamereňenie (tak sa napríklad v oddiele O živote setkáme nejen s esejí o A. Schweitzerovi, ale také o Freddie Mercury) a súčasne nám umožňuje pochopiť své vlastní filozofické vyznánie.

Emil Višňovský ví, že filozofie je filozofickým problémom sama pro sebe. Nesouhlasí s predstavou o možnosti definitívnej a konečnej odpovedi na otázku, čo je filozofie. Filozofie pro něho není žádný pevný intelektuálny útvar uchopiteľný z jedné perspektivy. Znamená pěstování několika druhů intelektuálnych činností – reflexe, interpretace, narace, analýzy, kritiky, imaginace. Protože spoločným médium týchto aktivít je jazyk, filozofie je mu „jazykovou artikuláciou našej (mimo-jazykovej) skúsenosti. Filozofie žije nepochybne primárne v takých jazykových formách, ako sú texty, avšak celkovo žije vo všetkých symbolických formách kultúry“ (s. 225).

Emil Višňovský je vynikajúcim znalcom anglo-americké filozofie, zejména pragmatismu. Není srozuměn s tím, že se slovenská kultura a filozofie s pragmatismem zatím míjejí. Sám dělá hodně pro změnu tohoto stavu, a to nejen v recenzované knize *Človek by mal žiť v záhrade*, ale také například v monografii *Štúdie o pragmatizme a neopragmatizme* (2009) a dalších svých pracích. Uvádí čtenáře do principů pragmatismu, představuje blíže zejména Johna Deweyho a filozofa kulturní konverzace, neopragmatistu Richarda Rortyho. Jejich filozofie podle jeho názoru dokáže v dnešním světě snad nejlépe pomoci vyrovnávat se s životními situacemi, rozumět sociokulturním, etickým, axiologickým, estetickým, politickým a ekonomickým problémům. Autor pak k popisu situace dnešního člověka analyzuje jako klíčové pojmy domov, komunita, kultura, komunikace, moc, láska, příroda ad. Souhlasí s pragmatisty v pojetí filozofie jako imanentní součásti kultury a spolu s nimi za klíčový problém kultury pokládá lidské vztahy, spolužití a vzájemnou komunikaci. Pokud se jedná o vztah přírody a kultury, zdůrazňuje ontologický primát přírody před kulturou a varuje před důsledky protipřírodní intence západní kultury. „Človek by mal žiť v záhrade. Záhrada je kultivovanou prírodou a prírodnou kultúrou. Tu sa snúbi estetika s účelnosťou, architektúra s hudbou, obraz so zvukom. Tu človek nestretáva šelmy ani obludy, tu sa nemusí báť. Tu môže pracovať i relaxovať, hovoriť s ľuďmi i meditovať o samote. Tu je doma. Kiežby sme projektovali svoj svet budúcnosti ako záhradu pre všetkých...“ (s. 24)

Jan Zouhar

Člověk – dejiny – kultúra III (eds. L. Belás, E. Andreanský), Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2009, 250 s.

Sborník *Člověk – dejiny – kultúra III* je další částí řešení grantového projektu VEGA (1/4691/07). Jeho první oddíl obsahuje příspěvky domácích autorů, především členů grantového projektu, a dru-